

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2026-yil 3-son

VOLUME 10 / ISSUE 3 / 2026

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.103](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS.103)

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS)

Crossref
Content
Registration

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

“Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences” huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O‘zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 0931-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatidan o‘tkazilgan.

Jurnal O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro‘yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko‘paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo‘yicha mas‘ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

E. Mustafayev, Y. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, X. Yuldasheva, E. Sharipov, K. Abduvaliyeva, Y. Mahmudov, F. Usmonova

Musahhih:

M. Tursunov

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko‘chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi

№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 2026-yil 21-sentabrda

bosmaxonaga topshirildi.

Qog‘oz bichimi: A4.

Shartli bosma tabog‘i: 26,2

Adadi: 100. Buyurtma: № 97.

Bosmaxona litsenziyasi

29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:

100047. Toshkent shahri,

Sayilgoh ko‘chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

TAHRIR HAY’ATI

BOSH MUHARRIR

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori, yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI

Z. Esanova – Toshkent davlat yuridik universiteti Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS‘UL MUHARRIR

O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot markazi direktori

TAHRIR HAY’ATI A‘ZOLARI

Y. Kanyazov – O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori, yuridik fanlar nomzodi

J. Tashkulov – O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Davlat va huquq instituti bo‘lim boshlig‘i, yuridik fanlar doktori, professor

U. To‘xtasheva – Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi direktori o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, professor

M. Yasan – Balikesir universiteti Huquq fakulteti professori (Turkiya)

S. Ma‘mun – Islam Negeri universiteti o‘qituvchisi (Indoneziya)

Sh. Asadov – O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi Yuridik ta‘lim va sud-ekspertiza boshqarmasi boshlig‘i, yuridik fanlar doktori, professor

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti Ma‘muriy va moliya huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

M. Aminjonova – O‘zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi Qonunchilik ijrosi ustidan nazoratni tashkil etish kafedrasida dotsenti, yuridik fanlar doktori

M. Raximov – Toshkent davlat yuridik universiteti Tadqiqot markazi boshlig‘i, yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori

I. Djurayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Sud hokimiyati, advokatura va huquqni muhofaza qiluvchi organlar sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti Ekologiya huquqi sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

F. Maxmudov – Adliya vazirligi huzuridagi Yuridik kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti direktori o‘rinbosari, yuridik fanlar doktori, dotsent

M. Kadirova – Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat-protsessual huquqi sho‘basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

I. Yakubova – Toshkent davlat yuridik universiteti Intellektual mulk huquqi sho‘basi professor v.b., yuridik fanlar doktori

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti Xalqaro huquq va inson huquqlari sho‘basi professori, yuridik fanlar doktori

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti O‘zbek tili va adabiyoti sho‘basi professori, pedagogika fanlari nomzodi

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Академии наук Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:

О. Чориев

Редакторы:

Э. Мустафаев, Е. Ярмолик, М. Шарифова,
Ш. Бекназарова, Х. Юлдашева, Э. Шарилов,
К. Абдувалиева, Й. Махмудов, Ф. Усмонова

Корректор:

М. Турсунов

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625.

Журнал передан в типографию
21.09.2026.

Формат бумаги: А4.

Усл. п. л. 26,2 Тираж: 100 экз.

Номер заказа: 97.

Лицензия типографии

от 29.11.2023 № 174626.

Отпечатано в типографии

Ташкентского государственного
юридического университета.

100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Б. Ходжаев – ректор Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

З. Эсанова – проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук, профессор

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

О. Чориев – директор Редакционно-издательского центра Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

Е. Канъязов – директор Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции Республики Узбекистан, кандидат юридических наук

Ж. Ташкулов – заведующий отделом Института государства и права Академии наук Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

У. Тухташева – заместитель директора Агентства по противодействию коррупции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

М. Ясан – профессор юридического факультета Университета Балыкесир (Турция)

С. Маъмун – преподаватель Исламского государственного университета (Индонезия)

Ш. Асадов – начальник управления юридического образования и судебной экспертизы Министерства юстиции Республики Узбекистан, доктор юридических наук, профессор

Ж. Нематов – профессор сектора административного и финансового права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

М. Аминжонов – доцент кафедры организации контроля за исполнением законодательства Правоохранительной академии Республики Узбекистан, доктор юридических наук

М. Рахимов – начальник Исследовательского центра Ташкентского государственного юридического университета, доктор философии по юридическим наукам

И. Джураев – профессор сектора судебной власти, адвокатуры и правоохранительных органов Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

О. Нарзуллаев – профессор сектора экологического права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Ф. Махмудов – заместитель директора Института переподготовки и повышения квалификации юридических кадров при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, доцент

М. Кадирова – и.о. профессора сектора уголовно-процессуального права Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

И. Якубова – и.о. профессора сектора права интеллектуальной собственности Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

А. Мухамеджанов – профессор сектора международного права и прав человека Ташкентского государственного юридического университета, доктор юридических наук

Н. Ниязова – профессор сектора узбекского языка и литературы Ташкентского государственного юридического университета, кандидат педагогических наук

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

“Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences” legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Supreme Attestation Commission under the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan.

Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

E. Mustafaev, E. Yarmolik, M. Sharifova, Sh. Beknazarova, Kh. Yuldasheva, E. Sharipov, K. Abduvalieva, Y. Makhmudov, F. Usmonova

Proofreader:

M. Tursunov

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Publishing department address:

100047. Tashkent city,
Sayilgoh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 21.09.2026.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 26,2.

Units: 100. Order: № 97.

Printing house license

№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgoh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITORIAL BOARD

EDITOR-IN-CHIEF

B. Khodjaev – Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

Z. Esanova – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

O. Choriev – Director of the Publishing and Editorial Center of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Y. Kanyazov – Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Legal Sciences

J. Tashkulov – Head of the Department of the Institute of State and Law of the Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

U. Tukhtasheva – Deputy Director of the Anti-Corruption Agency, Doctor of Law, Professor

M. Yasan – Professor of the Faculty of Law, Balikesir University (Turkey)

S. Ma'mun – Lecturer at Universitas Islam Negeri (Indonesia)

Sh. Asadov – Head of the Department of Legal Education and Forensic Examination of the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor

J. Nematov – Professor of the Department of Administrative and Financial Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

M. Aminjonova – Associate Professor of the Department of Organization of Control over the Execution of Legislation of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law

M. Rakhimov – Head of the Research Center of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law

I. Djuraev – Professor of the Department of Judiciary, Advocacy and Law Enforcement Agencies of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

O. Narzullaev – Professor of the Department of Environmental Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

F. Makhmudov – Deputy Director of the Institute for Retraining and Advanced Training of Legal Personnel under the Ministry of Justice, Doctor of Law, Associate Professor

M. Kadirova – Acting Professor of the Department of Criminal Procedure Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

I. Yakubova – Acting Professor of the Department of Intellectual Property Law of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

A. Mukhamedjanov – Professor of the Department of International Law and Human Rights of Tashkent State University of Law, Doctor of Law

N. Niyazova – Professor of the Department of Uzbek Language and Literature of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

11 **MUXIDDINOVA FIRYUZA ABDURASHIDOVNA**

Inson qadr-qimmatini konsepsiyasining davlat va huquq to'g'risidagi ta'limotlardagi asosiy masalalari

22 **KURBANOV JAHONGIR ABDIMUTALLI O'G'LI**

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti hujjatlarining huquqiy tabiati: milliy qonunchilik va xorijiy davlatlar tajribasining qiyosiy-huquqiy tahlili

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

36 **TULTEYEV ILYAS TAVASOVICH**

Konstitutsiyaning to'g'ridan to'g'ri amal qilishini ta'minlashning ayrim nazariy va amaliy jihatlari

50 **YULDOSHEV AZIZJON ERGASHEVICH**

O'zbekistonda mahalliy boshqaruv va o'zini o'zi boshqarish: qonunchilik modeli evolyutsiyasi va konseptual aniqlik muammosi

62 **ILXOMBEKOV JASURBEK ILXOMBEK O'G'LI**

Internetda so'z erkinligi: konstitutsiyaviy kafolatlar va uni amalga oshirishning huquqiy chegaralari

73 **JAHONOV SHOHROH SHUHRAT O'G'LI**

Raqamlashtirish sharoitida axborot xavfsizligining konstitutsiyaviy-huquqiy mohiyati

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI. XALQARO XUSUSIY HUQUQ

84 **OTAXONOV FOZILJON XAYDAROVICH**

Xalqaro tijorat arbitrajining raqamli transformatsiyasi: huquqiy asoslar, institutsional muammolar va rivojlanish istiqbollari

100 **SHARAXMETOVA UMIDA SHAAKBAROVNA**

Oilaviy-huquqiy javobgarlik asoslarini belgilash muammolari

115 **UMAROVA DURDONA XASAN QIZI, NARZIEV OTABEK SA'DIYEVICH**

Raqamli iqtisodiyot va kripto-investitsiyalar doirasida investitsiya arbitrajining kelajagi

125 **BAXROMOVA NILUFAR XOSHI MOVNA**

Raqamli marketingda iste'molchilar huquqlarini buzganlik uchun fuqarolik-huquqiy javobgarlikni takomillashtirish masalalari

137 **ERGASHEVA SHOHISTA O'KTAM QIZI**

"Lex digitalis" raqamli aktivlarni tartibga solishning kollizion tamoyili sifatida

152 **SAMANDAROVA FERUZA BAXROMJON QIZI**

Davlat xaridida shartnoma erkinligi prinsipi: mazmuni va cheklavlari

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA
SUD EKSPERTIZASI

160 **XIKMATOV AZIZ BOBONAROVICH**

Jinoyat protsessida jismoniy nuqsonli shaxslarni so'roq qilish taktikasini takomillashtirish
asoslari

12.00.10 – XALQARO HUQUQ

174 **CHARIYEV TO'YLI SAPARVELIYEVICH**

Turkmanistonning doimiy betaraflik maqomining keng miqyosda e'tirof etilishi va
shakllanishining huquqiy asoslari

183 **JUMAQULOV XUSNIDDIN SHOKIR O'G'LI**

Xalqaro temiryo'l huquqining zamonaviy rivojlanish tendensiyalari: COTIF va SMGS tizimlarining
qiyosiy-huquqiy tahlili

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

190 **XOMIDOV SHUXRAT GAFURJONOVICH**

BMT Korruptsiyaga qarshi konvensiyasining 14- va 52-moddalari: O'zbekiston uchun ustuvor
yo'nalishlar

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

208 **NOSIROVA MARJONA NEGMAT QIZI**

Inson huquqlarini himoya qiluvchi nodavlat notijorat tashkilotlarning maqsadi, vazifalari
hamda faoliyat yo'nalishlari (tashkilotlar misolida)

12.00.18 – RAQAMLI HUQUQ

217 **YUNUSOVA MINOVVARXON SABIROVNA**

Zamonaviy davlat boshqaruvida yangi islohotlar va fuqarolar bilan raqamli muloqot modellari

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

11 МУХИДДИНОВА ФИРЮЗА АБДУРАШИДОВНА

Основные вопросы концепции человеческого достоинства в учениях о государстве и праве

22 КУРБАНОВ ЖАХОНГИР АБДИМУТАЛЛИ УГЛИ

Правовая природа актов Президента Республики Узбекистан: сравнительно-правовой анализ национального законодательства и опыта зарубежных государств

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

36 ТУЛЬТЕЕВ ИЛЬЯС ТАВАСОВИЧ

Некоторые теоретические и практические аспекты обеспечения прямого действия Конституции

50 ЮЛДОШЕВ АЗИЗЖОН ЭРГАШЕВИЧ

Местное управление и самоуправление в Узбекистане: эволюция законодательной модели и проблема понятийной определённости

62 ИЛХОМБЕКОВ ЖАСУРБЕК ИЛХОМБЕК УГЛИ

Свобода слова в Интернете: конституционные гарантии и правовые пределы её реализации

73 ЖАХОНОВ ШОХРУХ ШУХРАТ УГЛИ

Конституционно-правовая сущность информационной безопасности в условиях цифровизации

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО. МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

84 ОТАХОНОВ ФОЗИЛЖОН ХАЙДАРОВИЧ

Цифровая трансформация международного коммерческого арбитража: правовые основы, институциональные проблемы и перспективы развития

100 ШАРАХМЕТОВА УМИДА ШААКБАРОВНА

Проблемы определения оснований ответственности членов семьи

115 УМАРОВА ДУРДОНА ХАСАН КИЗИ, НАРЗИЕВ ОТАБЕК САЪДИЕВИЧ

Будущее инвестиционного арбитража в условиях цифровой экономики и инвестиций в криптоактивы

125 БАХРОМОВА НИЛУФАР ХОШИМОВНА

Вопросы совершенствования гражданско-правовой ответственности за нарушение прав потребителей в цифровом маркетинге

137 ЭРГАШЕВА ШОХИСТА УКТАМ КИЗИ

Lex digitalis как коллизионный принцип регулирования цифровых активов

152 САМАНДАРОВА ФЕРУЗА БАХРОМЖОН КИЗИ

Принцип свободы договора в сфере государственных закупок: содержание и ограничения

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА,
ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ ПРАВО И СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

160 **ХИКМАТОВ АЗИЗ БОБОНАРОВИЧ**

Основы совершенствования тактики допроса лиц с физическими недостатками
в уголовном процессе

12.00.10 – МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО

174 **ЧАРЫЕВ ТОЙЛЫ САПАРВЕЛИЕВИЧ**

Масштабное признание статуса постоянного нейтралитета Туркменистана и правовые
основы его происхождения

183 **ЖУМАКУЛОВ ХУСНИДДИН ШОКИР УГЛИ**

Современные тенденции развития международного железнодорожного права:
сравнительно-правовой анализ систем COTIF и СМГС

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

190 **ХОМИДОВ ШУХРАТ ГАФУРЖОНОВИЧ**

Имплементация статей 14 и 52 Конвенции ООН: приоритеты для Узбекистана

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

208 **НОСИРОВА МАРЖОНА НЕГМАТ КИЗИ**

Цели, задачи и направления деятельности негосударственных некоммерческих
организаций, защищающих права человека (на примере отдельных организаций)

12.00.18 – ЦИФРОВЫЕ ПРАВА

217 **ЮНУСОВА МИНОВВАРХОН САБИРОВНА**

Современные реформы государственного управления и модели цифрового
взаимодействия с гражданами

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

11 **MUKHIDDINOVA FIRYUZA ABDURASHIDOVNA**

Key issues of the concept of human dignity in the doctrines of state and law

22 **KURBANOV JAHONGIR ABDIMUTALLI UGLI**

The legal nature of acts of the President of the Republic of Uzbekistan: a comparative legal analysis of national legislation and foreign experience

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

36 **TULTEEV ILYAS TAVASOVICH**

Some theoretical and practical aspects of ensuring the direct effect of the Constitution

50 **YULDASHEV AZIZJON ERGASHEVICH**

Local governance and self-government in Uzbekistan: evolution of the legislative model and the problem of conceptual certainty

62 **ILKHOMBEKOV JASURBEK ILKHOMBEKOVICH**

Freedom of expression on the internet: constitutional guarantees and legal limits for its implementation

73 **JAHOVNOV SHOHROH SHUHRAT UGLI**

Constitutional and legal essence of information security in the context of digitalization

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

84 **OTAKHONOV FOZILJON KHAYDAROVICH**

Digital transformation of international commercial arbitration: legal framework, institutional challenges, and development prospects

100 **SHARAKHMETOVA UMIDA SHAAKBAROVNA**

Problems of determining the grounds of family legal liability

115 **UMAROVA DURDONA KHASAN KIZI, NARZIEV OTABEK SADIEVICH**

The future of investment arbitration in the digital economy and crypto-investments

125 **BAKHROMOVA NILUFAR KHOSHIMOVNA**

Issues of improving civil liability for violation of consumer rights in digital marketing

137 **ERGASHEVA SHOKHISTA UKTAM KIZI**

Lex digitalis as a collision principle for regulating digital assets

152 **SAMANDAROVA FERUZA BAKHROMJON KIZI**

The principle of freedom of contract in public procurement: content and limitations

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

160 **KHIKMATOV AZIZ BOBONAROVICH**

Fundamentals of improving the tactics of interviewing persons with physical disabilities in criminal proceedings

12.00.10 – INTERNATIONAL LAW**174 CHARIEV TOYLI SAPARVELIEVICH**

Broad recognition of Turkmenistan's permanent neutrality status and the legal foundations of its establishment

183 JUMAKULOV KHUSNIDDIN SHOKIR UGLI

Modern development trends in international railway law: a comparative legal analysis of the COTIF and SMGS systems

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS**190 KHOMIDOV SHUKHRAT GAFURJONOVICH**

Implementation of articles 14 and 52 of the UN Convention: priorities for Uzbekistan

12.00.13 – HUMAN RIGHTS**208 NOSIROVA MARJONA NEGMAT KIZI**

Goals, objectives, and areas of activity of non-governmental non-profit organizations in the protection of human rights (based on organizational examples)

12.00.18 – DIGITAL LAW**217 YUNUSOVA MINOVVARKHON SABIROVNA**

New reforms in modern public administration and digital interaction models with citizens

Kelib tushgan / Получено / Received: 26.05.2026
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 03.09.2026
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 21.09.2026

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.rols.103018>

UDC: 351.74:004.8(045)(575.1)

ZAMONAVIY DAVLAT BOSHQARUVIDA YANGI ISLOHOTLAR VA FUQAROLAR BILAN RAQAMLI MULOQOT MODELLARI

Yunusova Minovvarxon Sabirovna,

Toshkent davlat yuridik universiteti

Huquq, jamiyat va madaniyat sho'bası professori,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8180-4689>

e-mail: m.yunusova@tsul.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida mahalla darajasida xavfsiz muhitni yaratish, kriminogen omillarni barvaqt aniqlash va ijtimoiy profilaktikaning mutlaqo yangi institutsional mexanizmlari tahlil qilindi. Tadqiqot doirasida davlat rahbarining 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-sonli qarori asosida joriy etilgan "mahalla – tuman – viloyat" uch bosqichli vertikal boshqaruv tizimi, mas'ul rahbarlarni differensial yondashuv asosida nomma-nom biriktirish tartibi hamda "Ijtimoiy profilaktika haftaligi"ning huquqiy-tashkiliy asoslari chuqur o'rganildi. Maqolada "Ahmad Yassaviy" mahalla fuqarolar yig'inining empirik va demografik ma'lumotlari tizimli tahlil qilinib, hududlarni kriminologik toifalashdagi nomuvofiqliklar, mahalla byudjetini shakllantirish muammolari ko'rib chiqildi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar asrida sun'iy intellekt algoritmlaridan foydalangan holda hududdagi huquqbuzarliklar xavfini prognozlash va "E-ijtimoiy profilaktika" tizimi imkoniyatlarini kengaytirish masalalari ilmiy jihatdan asoslab berildi. Jamiyatda barqaror ijtimoiy muhitni ta'minlash va huquqbuzarliklar profilaktikasini raqamli transformatsiya qilish maqsadida, "mahalla yettiligi" faoliyatini to'liq raqamlashtirish uchun takliflar ishlab chiqildi. Mazkur takliflar turli idoraviy ma'lumotlar bazalarining o'zaro integratsiyasini ta'minlash hamda neyron tarmoqlar algoritmlariga asoslangan raqamli platformalarni yaratishni nazarda tutadi. Tizim subyektiv omillardan xoli bo'lgan holda aholining ijtimoiy statusini avtomatik tarzda tahlil qiladi va yuqori xavf toifasiga mansub guruhlarni stratifikatsiyalaydi (toifalarga ajratadi). Natijada subyektiv baholash mezonlari bartaraf etilib, ijtimoiy profilaktika tadbirlarini rejalashtirish va monitoring qilishning ilmiy asoslangan, preventiv modeli shakllantirildi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy profilaktika, "mahalla yettiligi", kriminologik pasport, differensial yondashuv, mahalla byudjeti, raqamli nazorat, "qizil" toifa, institutsional mas'uliyat

СОВРЕМЕННЫЕ РЕФОРМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ И МОДЕЛИ ЦИФРОВОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ГРАЖДАНАМИ

Юнусова Миноввархон Сабировна,

доктор философии по педагогическим наукам,

профессор сектора права, общества и культуры

Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В статье проанализированы принципиально новые институциональные механизмы создания безопасной среды на уровне махалли, раннего выявления криминогенных факторов и осуществления социальной профилактики в Республике Узбекистан. На основе постановления Президента Республики Узбекистан от 5 января 2026 года № ПП-1 подробно исследованы правовые и организационные основы внедрённой трёхуровневой вертикальной системы управления «махалля – район – область», порядок поимённого закрепления ответственных руководителей на основе дифференцированного подхода, а также проведения «Недели социальной профилактики». Проведён системный анализ эмпирических и демографических данных схода граждан махалли «Ахмад Яссавий», рассмотрены несоответствия в криминологической категоризации территорий и проблемы формирования бюджета махалли. Особое внимание уделено научному обоснованию возможностей применения алгоритмов искусственного интеллекта для прогнозирования риска совершения правонарушений на соответствующей территории и расширения функциональных возможностей системы «Е-социальная профилактика». В целях обеспечения устойчивой социальной среды и цифровой трансформации профилактики правонарушений разработаны предложения по полной цифровизации деятельности «махаллинской семёрки». Они предусматривают интеграцию ведомственных баз данных и создание цифровых платформ на основе алгоритмов нейронных сетей. Предлагаемая система позволит автоматически анализировать социальное положение населения и классифицировать группы повышенного риска, минимизируя влияние субъективных факторов. В результате сформирована научно обоснованная превентивная модель планирования и мониторинга мероприятий социальной профилактики.

Ключевые слова: социальная профилактика, «махаллинская семёрка», криминологический паспорт, дифференцированный подход, бюджет махалли, цифровой контроль, «красная» категория, институциональная ответственность

NEW REFORMS IN MODERN PUBLIC ADMINISTRATION AND DIGITAL INTERACTION MODELS WITH CITIZENS

Yunusova Minovvarkhon Sabirovna,

Professor of the Department of Law, Society, and Culture,
Tashkent State University of Law,
Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Abstract. This article analyzes the creation of a safe environment at the mahalla level in the Republic of Uzbekistan, the early detection of criminogenic factors, and completely new institutional mechanisms of social prevention. Within the scope of the study, the three-stage vertical management system of “mahalla – district – region” introduced on the basis of the President’s Resolution No. PR-1 of January 5, 2026, the procedure for assigning responsible leaders on the basis of a differential approach, and the legal-organizational foundations of the “Social Prevention Week” were thoroughly examined. The paper systematically analyzes empirical and demographic data from the “Ahmad Yassaviy” mahalla citizens’ assembly, reviewing inconsistencies in the criminological categorization of territories and issues related to forming the mahalla budget. Furthermore, in the age of digital technologies, the study scientifically substantiates issues concerning forecasting crime risks using artificial intelligence algorithms and expanding the capabilities of the “E-Social Prevention” system. To ensure a stable social environment in society and drive the digital transformation of crime prevention, proposals were developed for the full digitalization of the “Mahalla Seven” (Mahalla yettiligi) activities. These proposals envision the mutual integration of various departmental databases and the creation of digital platforms based on neural network algorithms. Free from subjective factors, the system automatically analyzes the social status of the population and stratifies high-risk groups. As a result, subjective evaluation criteria are eliminated,

forming a scientifically grounded, preventive model for planning and monitoring social prevention measures.

Keywords: social prevention, “Mahalla Seven”, criminological passport, differential approach, neighborhood budget, digital control, “red” category, institutional responsibility

Kirish

Jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash va jamoat xavfsizligini barqarorlashtirish bevosita eng quyi bo'g'in – mahalla tizimida ijtimoiy-huquqiy muhitning sog'lomligi bilan belgilanadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda kriminogen vaziyatni barvaqt aniqlash va profilaktika tizimini mutlaqo yangi bosqichga olib chiqish bo'yicha keng qamrovli institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Biroq oila-turmush munosabatlari, ayollar va yoshlar o'rtasidagi huquqbuzarliklarning asl omillarini chuqur ilmiy tahlil qilish va ularga nisbatan yaxlit, manzilli ishlash tizimini yanada takomillashtirish zarurati mavjud. Mahalliy darajadagi kriminogen vaziyatni sog'lomlashtirishda ijtimoiy-iqtisodiy omillar (ishsizlik, kambag'allik, kommunal infratuzilma) va huquq-tartibot organlarining texnik-taktika ta'minoti o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ilmiy baholash talab etiladi.

Ushbu tadqiqotning maqsadi yangi normativ-huquqiy hujjatlar talablarini real – “Ahmad Yassaviy” MFY kesimidagi empirik ma'lumotlar bilan qiyoslash orqali, ijtimoiy profilaktikaning samaradorligini oshirishga qaratilgan raqamli platformalarning roli va ahamiyati bo'yicha tavsiyalar va tashkiliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

Mahallalarda xavfsiz muhitni ta'minlash va huquqbuzarliklar profilaktikasini raqamlashtirishning tashkiliy-huquqiy asoslarini tizimli joriy etish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 5-yanvardagi “Respublika mahallalarida xavfsiz muhitni yaratish yo'nalishida yaxlit manzilli ishlash tizimini joriy etishga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida”gi PQ-1-son qarori qabul qilindi. (President of the Republic of Uzbekistan, 2026). Mazkur qaror ijrosini ta'minlash va mahallalar darajasida jinoyat-

chilikning barvaqt oldini olish tizimini takomillashtirish maqsadida bir qator mahalliy olimlar tomonidan tizimli ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borilmoqda. Xususan, tadqiqotchi Z. Ziyodullaev (2026) tomonidan ichki ishlar organlari huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'linmalari faoliyatining samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning o'рни va ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilishning zamonaviy tendensiyalarini M. Maxamatov (2026) ilmiy jihatdan tahlil qilgan. Profilaktika tizimiga zamonaviy raqamli yechimlarni tatbiq etishning tashkiliy-huquqiy va institutsional masalalari I. Ismoilovning (2026) izlanishlarida o'z aksini topgan bo'lsa, Sh. Fayziyev va hammualliflar (2026) tomonidan mahalla institutining huquqbuzarliklar profilaktikasidagi roli yangi institutsional mexanizmlar kontekstida kompleks ravishda tadqiq etilmoqda. Ushbu ilmiy ishlarning umumiy maqsadi 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-sonli qarorda belgilangan vazifalarni hayotga tatbiq etishning ilmiy-nazariy asoslarini yaratishdan iboratdir.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, qiyosiy-huquqiy tahlil, institutsional mas'uliyatni baholash, statistika ma'lumotlarini guruhlash hamda raqamli prognozlash metodlaridan foydalanildi.

Institutsional tahlil obyekti sifatida Prezidentning 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-sonli qarori, unga ilova qilingan “Respublika mahallalarida “Ijtimoiy profilaktika haftaligi”ni o'tkazish tartibi to'g'risida”gi nizom, shuningdek, Toshkent shahrida joylashgan, aholi soni yuqori bo'lgan tipik hudud – “Ahmad Yassaviy” MFYning 2025–2026-yillardagi kriminologik va demografik ko'rsatkichlari olindi (President of the Republic of Uzbekistan, 2026). Ushbu ma'lumotlar Toshkent davlat yuridik

universiteti professor-o'qituvchilari, xodimlari va talabalari real mahalla ("Ahmad Yassaviy" MFY) kesimidagi olib borilgan tadbirlari orqali yig'ilgan empirik ma'lumotlar bilan qiyoslash orqali, ijtimoiy profilaktikaning samaradorligini oshirishga qaratilgan raqamli platformalarni joriy qilish bo'yicha tavsiyalar va tashkiliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

Natijalar

Vertikal boshqaruv va nomma-nom biriktirish instituti yangi tartibga muvofiq, mahallalarda jinoyatchilikning barvaqt oldini olish maqsadida hududlarning murakkablik darajasidan kelib chiqib, davlat idoralari rahbarlariga nomma-nom biriktirish tizimi ("differensial yondashuv" tamoyili) joriy etildi.

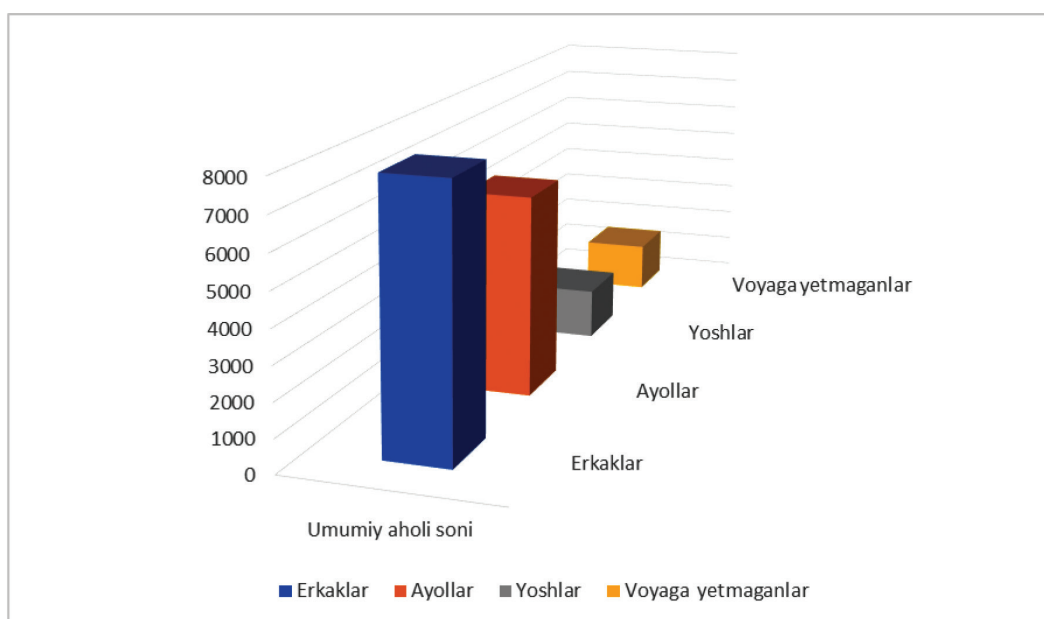
1-jadval

Kriminogen vaziyatga ko'ra hududlarni nomma-nom biriktirish

Mahalla / Hudud toifasi	Biriktirilgan mas'ul rahbarlar va muassasalar
Kriminogen vaziyati og'ir mahallalar	Tuman (shahar) hokimlari, prokurorlari, IIB boshliqlari va ularning o'rinbosarlari
5 yildan buyon "qizil" toifadagi mahallalar	Milliy gvardiya hududiy boshqarma boshliqlari, viloyat IIB va hokim o'rinbosarlari
3 yildan buyon "qizil" toifadagi mahallalar	Huquq-tartibot idoralarining ta'lim va ilmiy tashkilotlari
Kriminogen vaziyati eng og'ir tuman / shaharlar	Viloyat prokurorlari va IIB boshliqlarining birinchi o'rinbosarlari
Spetsifik muammoli (ayollar, ichkilikbozlik, nizoli oilalar) mahallalar	Viloyat oila va xotin-qizlar, sog'liqni saqlash hamda adliya boshqarmalari boshliqlari

"Ahmad Yassaviy" MFY demografik va ijtimoiy-iqtisodiy tahlili empirik tadqiqot obyekti sifatida olingan mahallaning demografik tuzilishi yuqori ish yuklamasi va potensial xavf omillari mavjudligini

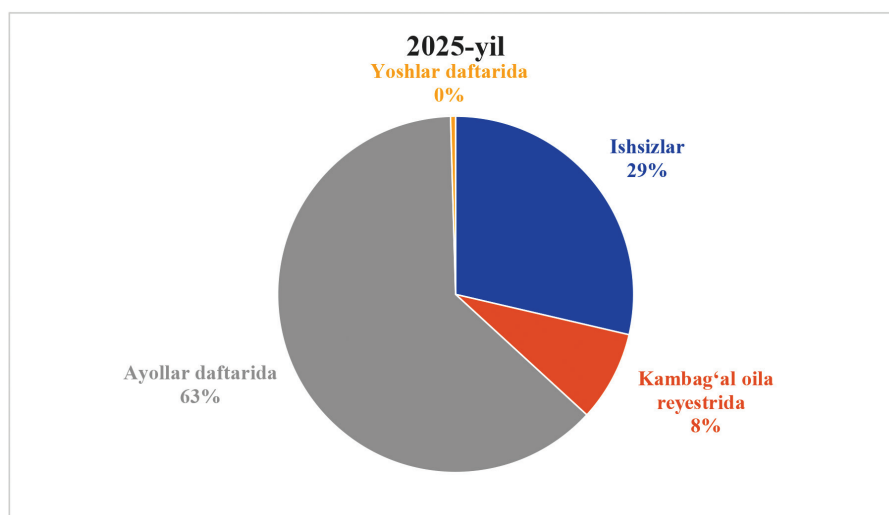
ko'rsatadi. Mahallaning umumiy aholisi 13 878 ta: erkaklar – 7 867; ayollar – 6 011 nafarni tashkil etadi. Shulardan yoshlar – 1 570, voyaga yetmaganlar esa 1 498 nafar. Oilalar soni esa 4 598 ta.

1-rasm. Mahallaning umumiy aholisi

Ijtimoiy soha obyektlari va drayverlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mahallada 28 ta ko'p qavatli uy va 1 407 ta hovli uy mavjud. Aholining ijtimoiy zaif qatlami "Daf-

tarlar" tizimida quyidagicha taqsimlangan: ishsizlar – 126 nafar, kambag'al oilalar reyestrda – 36 ta oila, "Ayollar daftari"da – 276 nafar, "Yoshlar daftari"da – 2 nafar.

2-rasm. Aholining ijtimoiy zaif qatlami

Jinoyatchilikka zamin yaratuvchi asosiy omillar sifatida ishsizlik, kambag'allik darajasi, aholining huquqiy ongi pastligi va oila-turmush munosabatlaridagi ziddiyatlar aniqlangan. Bu borada ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishda ma'muriy ogohlantirish jazosini qo'llash

bo'yicha J. Allambayev (2026) ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Muhokama

Mahallaning kriminologik pasporti va sodir etilgan jinoyatlar tarkibi tizimli tahlil qilinganda, rasmiy statistika va normativ hujjat mezonlari o'rtasida jiddiy disproporsiya aniqlandi.

2-jadval

“Ahmad Yassaviy” MFYdagi jinoyatchilik dinamikasi va tarkibi

Jinoyat turlari va ko'rsatkichlari	2025-yil (yanvar-dekabr)	2026-yil (o'tgan davr)
Jami sodir etilgan jinoyatlar	31	0
Oldini olish mumkin bo'lgan jinoyatlar	15	0
Qotillik (JKning 97-modda)	1	0
Qasddan badanga og'ir shikast yetkazish (JKning 104-modda)	3	0
Qasddan badanga o'rtacha og'ir shikast yetkazish (JKning 105-modda)	3	0
Yengil tan jarohati yetkazish (JKning 109-modda)	3	0
O'g'rilik (JKning 169-modda)	6	0
Ehtiyotsizlik orqasida odam o'ldirish (JKning 102-, 103-modda)	1	0

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-son qarori hamda ta'lim muassasalariga birlashtirilgan mahallalarda jinoyatchilikning barvaqt profilaktikasini kuchaytirishga oid belgilangan vazifalar ijrosi yuzasidan Ilmiy ishchi guruhlar tomonidan aniqlangan muammolar va ularning yechimlari hisoboti.

2025-yil yakunlariga ko'ra, ushbu mahalla aholisi tomonidan sodir etilgan jinoyatlar 2024-yilning mos davriga nisbatan 50 foizga ko'payganligi sababli rasman "qizil" toifaga kiritilgan. Biroq 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-son qaror mezonlariga ko'ra, "qizil" toifa uchun jinoyatlarning har ming aholi soniga nisbatan salmog'i tuman ko'rsatkichidan yuqori bo'lishi lozim. "Ahmad Yassaviy" MFYda 13 878 nafar aholiga 31 ta jinoyat to'g'ri kelib, koeffitsiyent haqiqatda tuman darajasidan past yoki teng ekanligini, ya'ni mahalla aslida "sariq" toifaga loyqligini ko'rsatdi.

Innovatsion raqamlashtirish va elektron nazorat istiqbollari 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-sonli qarorga muvofiq, sohaga sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari va elektron nazorat tizimini keng joriy etish vazifasi qo'yilgan. Ichki ishlar vazirligi tomonidan "Mening inspektorim" mobil ilovasi va "E-ijtimoiy profilaktika" tizimi doirasida "E-nizoli oila" moduli ishga tushirilishi belgilangan. Bu borada Z. Ziyodullayevning tadqiqotida Ichki ishlar organlari (IIO) profilaktika bo'linmalari faoliyatida innovatsion yondashuvlar IIO huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'linmalari xodimlarining kundalik faoliyatida an'anaviy va eskirgan usullardan voz kechib, boshqaruv va tezkor-profilaktik faoliyatiga innovatsion mexanizmlarni joriy etish zaruratini ilmiy asoslab bergan. Profilaktika inspektorining ishini shunchaki reaktiv (hodisa sodir bo'lgach munosabat bildirish) emas, balki proaktiv (bashoratli/prognostik) modelga o'tkazish. Kriminogen vaziyat va xavf guruhiga kiruvchi shaxslarni profilaktik hisobga olishda innovatsion baholash mezonlarini qo'llash va xodimlarning raqamli va innovatsion kompetensiyasi, profilaktika inspektorlarining zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan. Bu yondashuv olib borilgan tadqiqotimizda raqamli tahlil va prognozlash uchun Z. Ziyodullayev ishi amaliy mexanizm sifatida xizmat qildi. Ushbu innovatsion yondashuvlar orqali "hudud – jinoyat dinamikasi

– xavf omillari" matritsasini tuzish va profilaktik kuch-vositalarni aniq kriminogen nuqtalarga maqsadli yo'naltirish ilmiy jihatdan asoslangan.

Profilaktika tizimini raqamlashtirishning tashkiliy-huquqiy masalalariga bag'ishlangan I. Ismoilovning tadqiqotida profilaktika tizimiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, algoritmlar va idoralararo elektron ma'lumotlar almashinuvi platformalarini joriy etishning konseptual va normativ-huquqiy bazasini shakllantirishga bag'ishlangan. Tadqiqotning yetakchi g'oyasi yagona axborot muhitini yaratishdan iborat. IIO, Adliya, Ijtimoiy himoya, Sog'liqni saqlash va boshqa idoralarning ma'lumotlar bazalarini integratsiya qilish (masalan, "E-ijtimoiy profilaktika" tizimining huquqiy va institutsional modelini takomillashtirish).

Profilaktik tadbirlar to'plangan raqamli ma'lumotlarning to'g'riligi va ularni rasmiylashtirishni huquqiy tartibga solishga qaratilgan. Bu borada yuqoridagi keltirilgan ma'lumotga urg'u berish o'rinli. "Sariq" hududga tushishi kerak bo'lgan mahalla "qizil" hududdaligi ushbu tadqiqotning dolzarbligini tasdiqlaydi.

2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-sonli qarorda ilgari surilgan elektron profilaktika hisobini yuritish talablari I. Ismoilov monografiyasida yaxlit huquqiy tartib-taomil shakliga keltirish bo'yicha taklif va tavsiyalar keltirilgan. Sh. Fayziyev mahalla institutining barvaqt profilaktikadagi roli va yangi institutsional mexanizmlarini kompleks tadqiqotda mahalla – "jinoyatdan xoli hudud" konseptual g'oyasining tayanch bo'g'ini sifatida qaragan. Mualliflar huquqbuzarliklarning oqibatlari bilan kurashishdan ko'ra, ularning kelib chiqishiga sabab bo'layotgan ijtimoiy-iqtisodiy va maishiy omillarni mahalla darajasida barvaqt aniqlash mexanizmlarini tahlil qilganlar.

Tadqiqotning asosiy yo'nalishlari "mahalla yettiligi" va jamoatchilik sinergiyasi: profilaktika inspektori, mahalla raisi, xotin-qizlar faoli, yoshlar yetakchisi va boshqa subyekt-

larning o'zaro institutsional hamkorlik modelini tizimlashtirish.

Mahallada istiqomat qiluvchi aholining jinoyat qurboniga aylanib qolish xavfini kamaytirish va ularning huquqiy madaniyatini oshirish va bu borada Xitoy tajribasini joriy qilish maqsadga muvofiq. Bunda huquqiy madaniyatni kameralar nazorati orqali shakllantirish va tabaqalash orqali erishish ko'zda tutildi.

Toshkent davlat yuridik universiteti professor-o'qituvchilari, xodimlari va talabalari tomonidan yig'ilgan ma'lumotlardan empirik tahlilda aniqlanishicha, "Ahmad Yassaviy" MFYda raqamli infratuzilma to'liq shakllanmagan: kuzatuv kameralarining integratsiyasi, yuzni tanib oluvchi intellektual tizimlar va profilaktika inspektori plansheti o'rtasidagi real vaqt aloqada uzilishlar mavjud.

Amaldagi raqamli tizimlar "Raqamli mahalla" axborot tizimiga joylanib, unda mahalladagi xonadonlar, aholining demografik tarkibi, ijtimoiy toifalar (masalan, "Temir daftar", "Ayollar daftari", "Yoshlar daftari") bo'yicha ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi. Unda mahalladagi xonadonlar, aholining demografik tarkibi, ijtimoiy toifalari (masalan, "Temir daftar", "Ayollar daftari", "Yoshlar daftari") bo'yicha ma'lumotlar bazasi shakllantiriladi. "Mahalla yettiligi" (rais, hokim yordamchisi, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, profilaktika inspektori va b) ushbu tizim orqali aholi muammolarini ro'yxatga oladi, ijtimoiy yordamlarni manzilli taqsimlaydi va davlat organlari bilan integratsiyalashgan holda faoliyat olib boradi (Ismoilov, 2026).

"E-profilaktika" axborot tizimi Ichki ishlar vazirligi tomonidan joriy etilgan ushbu tizim bevosita jinoyatchilikning oldini olish va profilaktika inspektori faoliyatini raqamlashtirishga qaratilgan. Mahalla hududida huquqbuzarlik sodir etishga moyilligi bo'lgan, nazoratda turuvchi yoki muqaddam sudlangan shaxslarning elektron hisobi yuritiladi (Gulyamov, 2024). Tizim ma'lumotlarni tahlil qilib, qaysi xonadonlar yoki hududlar "qizil",

ya'ni xavf yuqori toifaga kirishini ko'rsatib beradi. Profilaktik suhbatlar va chora-tadbirlar elektron kalendar asosida rejalashtiriladi. Shu kabi tizimlar katta hajmdagi ma'lumotlarni to'plab, statistikani qayd etadi. Tizimni proaktiv oldindan prognoz qiluvchi bosqichga o'tkazish uchun quyidagi algoritmlarni joriy etish taklif etiladi: "Raqamli mahalla" tizimining ochiq ma'lumotlar qismini yaratish. Fuqarolar o'z mahallasining "xavfsizlik reytingi"ni ko'ra olishlari va yettilik vakillarning faoliyatiga anonim baho berishlari kerak. Bu tizim ichki raqobat va mahalla vakillarning mas'uliyatini oshiradi.

"Mahalla yettiligi" faoliyatini optimallashtirish, byurokratik yuklamani kamaytirish va jinoyatchilikning oldini olishda reaktiv yondashuvdan proaktiv intellektual prognozlash bosqichiga o'tish uchun yagona konseptual model zarur. Buning uchun sun'iy intellekt algoritmlariga asoslangan Koreya tajribasiga, har bir odam videokamera nazoratidagi va ularning harakatlarini ballik baholanuvchi intellektual mahalla ekotizimi integratsion modeli taklifi joriy qilinishi lozim.

Quyida modelning ishlash algoritmi nizoli vaziyat misolida keltirilgan.

1-bosqich. Sud va IIB bazasi FHDYodan mahalladagi muayyan oila ajrashish uchun ariza bergani haqidagi ma'lumot "Smart mahalla" tizimiga to'g'ridan to'g'ri kelib tushadi.

2-bosqich. Sun'iy intellekt tahlili. SI ushbu xonadonda yashovchilarning bandligini (ishsizlik bor-yo'qligini) va muqaddam ichki ishlar organiga maishiy zo'ravonlik bo'yicha murojaat bo'lgan-bo'lmaganini tekshirib, oilaning xavf darajasini "sariq" yoki "qizil" toifaga o'tkazadi.

3-bosqich. Manzilli topshiriq shakllanishi. Mahalla xotin-qizlar faoli va mahalla raisining yagona mobil ilovasiga: "Abdullayevlar xonadonida nizoli vaziyat kuzatilmoqda, 48 soat ichida suhbat o'tkazish tavsiya etiladi" degan vazifa avtomatik yuklanadi.

4-bosqich. "Mahalla yettiligi" xodimi xonadonga borib, tizimga hisobot kiritadi. Agar va-

ziyat og'ir bo'lsa va xodim kuchli stress qabul qilsa, ilova unga o'sha kunning o'zida qisqa psixologik mashq yoki psixolog bilan onlayn sessiya taklif qiladi (Fayziyev et al., 2026).

Koreya tajribasida fuqarolarning xatti-harakatidan kelib chiqib o'z shaxsiy reytingi raqamli tizimda shakllanib boradi va yig'gan ballaridan kelib chiqib toifalanadi. Toifalardan kelib chiqib fuqarolar jamiyatda imtiyozlarga erishadi. Jamiyatda o'zining faolligi va intizomli ekanligi bilan boshqalarga o'rnak bo'ladi.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 5-yanvardagi PQ-1-sonli qarori mamlakatda jamoat xavfsizligini ta'minlashning mutlaqo yangi – manzilli, ilmiy asoslangan va raqamlashgan modelini yaratib berdi. "Ahmad Yassaviy" MFY misolida o'tkazilgan ilmiy-empirik tadqiqot asosida tizimni takomillashtirish bo'yicha quyidagi takliflar ilgari surildi:

"Mahalla yettiligi" faoliyati samaradorligini oshirish maqsadida, hududdagi ijtimoiy-iqtisodiy va psixologik holatning real indikatorlaridan kelib chiqqan holda ularning malakasini tizimli va manzilli rivojlantirish lozim. Shu bilan bir qatorda, mahalla vakillarining kasbiy deformatsiya hamda emotsional stressga chalinishining oldini olish maqsadida, ularni psixologik stressdan himoya qilish va psixologik rivoj-

lanishini qo'llab-quvvatlash tizimini joriy qilish talab etiladi.

Profilaktika inspektorlari xizmat planshetlarini IIVning PPS va qidiruv bazalariga to'g'ridan to'g'ri integratsiya qilish, mahalla kirish-chiqish tizimlaridagi intellektual kameralarni "E-ijtimoiy profilaktika" tizimiga to'liq ulash, hududlarni "qizil", "sariq", "yashil" toifalarga ajratishda faqat umumiy jinoyatlar soni emas, balki aholi zichligi koeffitsiyenti (har ming kishiga to'g'ri keladigan salmoq) asosida avtomatlashtirilgan SI baholash dasturini joriy etish lozim.

Xitoy tajribasi bo'yicha aholining jamiyatdagi xatti-harakatlari va ularning o'rnini SI orqali baholash lozim. Bu ajratilgan toifalar fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish va axloqiy, ma'naviy qoidalarga rioya qilishga undaydi. Ma'muriy javobgarliklarni belgilashga o'rin qolmaydi. Xitoy tajribasi bo'yicha "A" toifa jamiyatdagi barcha imtiyozlardan foydalana oladi. Bundan tashqari, "V", "S" va "D" toifalar ham mavjud. Fuqarolarning xatti-harakati orqali qolgan toifalarga ajratiladi. Bu toifalarni qariyalarga beg'araz yordam berish orqali oshirish yoki taqiqlangan joyda uy hayvonlarini sayr qildirish orqali tushurib yuborishi mumkin. Bu bilan toifasi tushgan fuqaro jamiyatdagi cheklovlarga uchraydi. Shu kabi xorijiy tajribalarni joriy qilish orqali mahallalardagi zo'ravonlik, jinoyatchilik va axloqsizliklarni oldini olishga erishish mumkin.

REFERENCES

Allambayev, J. (2026). Ma'muriy huquqbuzarlik to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqishda ma'muriy ogohlantirish jazosini qo'llash istiqbollari [Prospects for applying administrative warning penalties in considering cases of administrative offenses]. *Review of Law Sciences*, 10(1), 11–20.

Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. (2024a, May 18). *On measures for the effective organization of activities of the "Mahalla Seven," as well as ensuring the participation of the mahalla chairman in assessing the performance of the hokim's assistant, youth leader, women's activist, prevention inspector, social worker, and tax inspector based on key performance indicators (KPIs) (Resolution No. 292)*. Lex.uz. <https://lex.uz/ru/docs/-6931871>

Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan. (2024b, August 6). *On improving the system for identifying problems of the population in makhallas (Resolution No. 486)*. Lex.uz. <https://lex.uz/docs/7051236>

Fayziyev, Sh., Ahmedov, A., & Karimov, B. (2026). Mahalla institutining huquqbuzarliklar barvaqt profilaktikasidagi roli: yangi institutsional mexanizmlar tahlili [The role of the makhalla institute in early offense prevention: Analysis of new institutional mechanisms]. *Bulletin of Legal Sciences*, 2, 45–52.

Gulyamov, S. S. (2024). Kiber-ijtimoiy tizimlarda Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning huquqiy aspektlari va kriminologik xavflarni bashorat qilish [Legal aspects of using Artificial Intelligence technologies in cyber-social systems and forecasting criminological risks]. *Digital Law Review*, 5(2), 15–28.

Ismoilov, I. (2026). *Huquqbuzarliklar profilaktikasini raqamlashtirish va axborot texnologiyalarini joriy etishning tashkiliy-huquqiy masalalari* [Organizational and legal issues of digitizing offense prevention and introducing information technologies]. TSUL Publ.

Legal Information Portal of the Ministry of Justice. (n.d.). *Legal information material*. Advice.uz. <https://advice.uz/oz/document/3093>

Maxamatov, M. (2026). Shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilishning zamonaviy tendensiyalari va O'zbekiston qonunchiligini takomillashtirish istiqbollari [Modern trends in personal data protection and prospects for improving Uzbekistan's legislation]. *Review of Law Sciences*, 10(1), 113–121.

Ministry of Digital Technologies of the Republic of Uzbekistan. (2024, April 13). *Project passport No. 2078*. Reestr.uz. <https://reestr.uz/kr/projects/2078?type=passport>

Ministry of Digital Technologies of the Republic of Uzbekistan. (2023, April 28). *Project passport No. 1949*. Reestr.uz. <https://reestr.uz/projects/1949?type=passport>

Oliygo.uz. (2025, January 25). *Mahalla "yettiligi" va ularning asosiy vazifalari* [Makhalla seven and their main tasks]. <https://oliygo.uz/post/mahalla-yettiligi-va-ularning-asosiy-vazifalari>

President of the Republic of Uzbekistan. (2025, January 3). *On measures to further increase the effectiveness of the system for creating a safe environment and early prevention of offenses in the makhallas of the republic in 2025 (Resolution No. RP-1)*. Lex.uz. <https://lex.uz/uz/docs/-7330260>

President of the Republic of Uzbekistan. (2026, January 5). *On additional measures aimed at introducing an integrated targeted work system to create a safe environment in the makhallas of the republic (Resolution No. RP-1)*. Lex.uz. <https://lex.uz/docs/-7973611>

Xalilov, E. H. (2024). LegalTech texnologiyalarini davlat va jamiyat boshqaruviga tatbiq etishning ma'muriy-huquqiy jihatlarlari [Administrative and legal aspects of implementing LegalTech technologies into state and public administration]. *Review of Law Sciences*, 8(2), 75–82.

Ziyodullayev, Z. (2026). Innovative approaches to improving the activities of offense prevention units of internal affairs bodies: Scientific analysis and prospects. *Bulletin of the Academy of the Ministry of Internal Affairs*, 1, 12–18.

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

Правовой научно-практический журнал

Legal scientific-practical journal

2026-yil 3-son

VOLUME 10 / ISSUE 3 / 2026

DOI: [HTTPS://DX.DOI.ORG/10.51788/TSUL.ROLS.103](https://dx.doi.org/10.51788/TSUL.ROLS.103)